

paa at oprette de helt smaa Brug, de almindelige Husmandsbrug paa 4—5 op til 8 Tdr. Land. Her var der tænkt paa noget andet, nemlig paa noget større Brug, den Slags, der ligge paa Grænsen af Husmandsbrug og almindelige Gaardmandsbrug, og der blev udtalt fra de forskellige Sider den Gang, at man meget vilde ønske, om man i det hele kunde se en jævn Stigning af disse Brug foregaa i Danmark i den kommende Tid.

Nu er der ikke Spor af Tvivl om, at forskellige meget store Brug under vore nuværende Forhold kunne drives paa en rentabel Maade, naar det er dygtige og praktiske Folk, der staa i Spidsen for dem, men naar man i al Almindelighed tager Landet, som det ligger, tror jeg, man med de Erfaringer, vi have for Øje, har Lov til at sige, at den Kategori af Landbrug, som under almindelige Forhold ere de mest rentable nu for Tiden, ere dem, hvis Ejendomsskyld er 6—7,000 Kr. op til 12—18,000 Kr. Det, der i særlig Grad bevirker, at de ere rentable, er naturligvis den meget intensive Drift, vi ere komne ind paa, og ogsaa det, at Andelstanken har slaaet saa fuldstændig Rod i vort Samfund. Dette at stykke store Ejendomme ud i flere smaa er efter min Mening en ganske udmærket Idé og i det hele et fortrinligt Maal at sætte sig. Jeg antager det er gaaet de fleste, som det er gaaet mig, at naar man har været ude i Landet, falder dette meget stærkt i Øjnene. Naar man ser de meget vidtstrakte Arealer, der ere under urentabel Drift, hvor Jorden mangler Kultur, hvor der i det hele ikke er Spor af Skub i Maskineriet, og naar man ser de usle Rønner, hvor der ikke er den fjerneste Jord at dyrke, kommer man til at anstille Betragtninger, der næsten altid ville gaa ud paa: Her bør der rettes noget, her bør vi saa vidt muligt gøre et Arbejde for, at Forholdene kunne udvikle sig paa den bedst mulige Maade til Gavn for de flest mulige Mennesker.

Der blev ved Behandlingen af Lovforslaget i 1905—06 her i Tinget ført en meget lang, meget vidtløftig, og jeg maa vel have Lov til at sige ret vidtstvævende Debat. Det var ganske naturligt, fordi man ved en saadan Sags Behandling let ledes ind paa endnu større Spørgsmaal, og det var efter min Mening ganske i sin Orden, at man f. Eks. strejfede hele Jordspørgsmaalet. Nu har det naturligvis aldrig været Tanken hverken fra den daværende Finansministers Side eller i det hele fra

det Venstrepartis Side, der var ledende den Gang, at ville sige, at man med dette Lovforslag og med de Husmandslove, som man havde faaet, var ved at løse hele Jordspørgsmaalet. Men at Tanken i det hele kom ind paa disse Baner, var efter min Mening ganske naturligt.

Om Jordspørgsmaalets Løsning er der blevet talt overmaade tidt her i Rigsdagen i Løbet af de sidste Aar. Det er meget naturligt, fordi Tanker naturligvis meget ofte kredse om dette Spørgsmaal og om, paa hvilken Maade det bedst lader sig løse. Jeg tror imidlertid, det gaar med dette Spørgsmaal, som det gaar med de sociale Spørgsmaal og i det hele med ethvert af de politiske Problemer, vi have under Debat, at de løses successive, Tid efter anden, at vi maa begynde i det smaa, hvorom man maaske undertiden kan fristes til at sige, at det er i Virkeligheden ingen Ting værd, det er altfor smaa, der maa tages ganske anderledes kraftig fat. Men det viser sig alligevel under vor praktiske Lovgivning, at den rigtige Maade at gaa frem paa er, at man gør Forsøg, indhøster Erfaringer, drager Lære gennem Tiderne, og naar man saa staaar overfor Lovenes Revision, reviderer dem i den Retning, Erfaringen viser, at vi skulle gaa. Saaledes vil det ogsaa gaa med Jordspørgsmaalet. Det vil blive løst, efterhaanden som vi faa flere og flere Erfaringer.

Nu er der efter min Mening ved denne Lejlighed ingen Grund til at komme meget ind paa det store Jordspørgsmaal, ogsaa af den Grund, at mange af de Ting, man i den Henseende kunde fristes til at tale om, nu maa nøje undersøges af Landbokommissionen, hvis Nedsættelse vi for kort Tid siden have vedtaget, og som vil blive nedsat i den allernærmeste Fremtid. Det forekommer mig, at de mange forskellige Spørgsmaal, som det i og for sig kunde være fristende at tale om ved denne Lejlighed, maa underkastes en grundig Drøftelse i Landbokommissionen, og jeg venter mig ikke saa ganske lidt af den netop paa dette Omraade.

Det kunde være ret interessant at undersøge, hvorledes det er gaaet med Ejendomsfordelingen her i vort Samfund, og se, om det, som man særlig fra Demokratiets Side har ønsket, nemlig at de meget store Gaarde skulde udstykkes til mindre Brug, nu ogsaa har fundet Sted, om de store Ejendomme ere blevne formindskede i Tal, og der i Stedet for dem er kommet mindre, mere rentable Brug. Jeg skal ikke nævne ret mange Tal, jeg vil